

Nr 143.

Ankom till riksdagens kansli den 25 maj 1935 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till lånefonden för bostadsbyggande i städer och stadsliknande samhällen samt anslag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden jämte i ämnet väckta motioner.

(4:e avd.)

I den till riksdagen avlätna, den 4 januari 1935 dagtecknade propositionen, nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1935/1936 har Kungl. Maj:t (punkt 4, sid. 4, i det vid propositionen under »Utgifter för kapitalökning. Bil. 2» fogade utdraget av statsrådsprotokollet över socialärenden för nämnda dag) föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition, som kunde varda riksdagen förelagd, såsom kapital för Lånefonden för bostadsbyggande i städer och stadsliknande samhällen för budgetåret 1935/1936 beräkna ett reservationsanslag av 5,000,000 kronor.

I statsverkspropositionen har Kungl. Maj:t vidare (punkt 22, sid. 48, av det vid propositionen under femte huvudtiteln fogade utdraget av statsrådsprotokollet över socialärenden för samma dag) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Främjande av bostadsbyggande för budgetåret 1935/1936 beräkna ett reservationsanslag av 5,000,000 kronor.

Därefter har Kungl. Maj:t i en till riksdagen avläten, den 15 mars 1935 dagtecknad proposition, nr 215, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för sistnämnda dag föreslagit riksdagen

I. besluta, att en fond, benämnd lånefonden för bostadsbyggande i städer och stadsliknande samhällen, skall inrättas, från vilken lån må utlämnas till ny- och ombyggnad av bostadshus i städer och stadsliknande samhällen, medgiva, att lån ur nämnda fond må utlämnas i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen förordade grunder,

samt såsom kapital för fonden anvisa för budgetåret 1935/1936 bland Utgifter för kapitalökning under rubrik »Statens utlåningsfonder», ett reservationsanslag av 5,000,000 kronor, att utgå av lånemedel, ävensom

II. under femte huvudtiteln till Främjande av bostadsbyggande på landsbygden för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 5,000,000 kronor samt

godkänna de av departementschefen förordade grunderna för ifrågavarande anslags användning.

I anledning av propositionen nr 215 hava inom andra kammaren väckts följande motioner, nämligen

dels en, nr 543, av herrar *L. Brännström* och *O. E. Sandberg*, i vilken hemställts, att riksdagen måtte besluta, att det under femte huvudtiteln till Främjande av bostadsbyggandet på landsbygden för budgetåret 1935/1936 anvisade reservationsanslaget måtte höjas till 15,000,000 kronor;

dels en, nr 549, av herr *E. Åqvist*, som hemställt, att riksdagen måtte för sin del avslå Kungl. Maj:ts i proposition nr 215 framlagda förslag till understödjande av bostadsproduktion i vad avser städer och stadsliknande samhällen samt i stället höja anslaget till bostadsproduktion på landsbygden från 5 till 10 miljoner kronor;

dels en, nr 555, av herr *C. Björling* m. fl., däri hemställts, att Kungl. Maj:ts proposition nr 215, i vad den avser inrättandet av en lånefond för bostadsbyggande i städer och stadsliknande samhällen samt anvisandet av 5,000,000 kronor såsom kapital för denna fond, icke måtte av riksdagen bifallas;

dels ock en, nr 556, av herr *H. Andersson* i Dunker m. fl., däri hemställts, att riksdagen måtte besluta att för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 5 miljoner kronor att utlämnas som lån för den statsunderstödda bostadsverksamheten på landsbygden och på de villkor som gälla för förut utlämnade lån för detta ändamål och att beloppet måtte beräknas utgå av låne-medel.

Till *bostadsbyggande i städer och stadsliknande samhällen* hava — såsom ett led i statens övriga åtgärder för motverkande av arbetslösheten — för budgetåret 1933/1934 anvisats 5 miljoner kronor avsedda för utlämnande av lån.

Låneverksamhetens administration handhaves å statens vägnar av ett provisoriskt organ, statens byggnadslånebyrå.

Gällande föreskrifter rörande ifrågavarande verksamhet (kungörelsen den 16 september 1933 (nr 558)) innehålla bland annat följande:

Statslån utgår för främjande av uppförandet i städer och stadsliknande samhällen av byggnader, huvudsakligen avsedda för bostäder. Lån må dock utgå endast å ort, där sådan byggnadsverksamhet icke utan dylikt statligt stöd kan beräknas inom den närmare tiden komma till stånd i den omfattning, som befinnes lämplig med hänsyn till bostadsförhållandena å orten och önskvärd med hänsyn till läget på arbetsmarknaden. Låneverksamhet må vidare förekomma allenast i kommun, som åtagit sig att utan kostnad för statsverket eller låntagare förmedla lån av ifrågavarande art.

Lån får icke beviljas för byggnadsföretag, vilket jämväl utan statligt stöd kan väntas komma till stånd under den närmare tiden, och ej heller för byggnadsföretag i vederbörande kommuns egen regi. Som förutsättningar för att lån skola få utgå gäller härjämte bland annat, att vederbörande byggnadsföretag utförts inom viss tid samt att den på öppna marknaden erhållna, i fastigheten bättre belägna krediten är på betryggande sätt ordnad (ej leverantörskredit och liknande).

I avseende å lånebeloppen är stadgat, att lån ej må överstiga en femtedel av nyssnämnda kredit med bättre förmånsrätt i fastigheten. Ej heller får statslånet uppgå till högre belopp än som svarar mot 15 procent av ett på visst sätt

fastställt fastighetsvärde eller överstiga 15 procent av fastighetens taxeringsvärde efter byggnadsföretagets fullbordande.

För lån skall ställas säkerhet, vilken skall bestå av inteckning i vederbörande fastighet, liggande inom 90 procent av fastighetsvärdet. Inteckningen skall jämväl vara belägen inom 90 procent av fastighetens taxeringsvärde efter byggnadsföretagets fullbordande ävensom inom summan av brandförsäkrings- och tomtvärdena. Såsom ytterligare säkerhet för lånet skola även pantförskrivas hos annan långivare belånade inteckningar med bättre förmånsrätt i fastigheten än den för statslånet ställda säkerheten eller deras värde, i den mån dessa inteckningar, eller värdet av dem, icke behöva tagas i anspråk för gäldande av den fordran, för vilken inteckningarna i första hand blivit pantförskrivna eller som på grund av omsättning trätt i dess ställe.

Intill viss, av Kungl. Maj:t fastställd, för alla låntagare gemensam dag skola lånen löpa utan amortering och med 5 procent årlig ränta. Därefter skola de utgöra amorteringslån. Annuiteten å amorteringslån skall utgöra $7\frac{1}{4}$ procent av det ursprungliga lånebeloppet. Av annuiteten skola, å oguldna lånebeloppet räknat, $4\frac{1}{4}$ procent utgöra ränta och en procent avsättning till en riskfond, avsedd att användas till täckande av förluster å verksamheten. Återstoden skall utgöra amortering.

Vid utgången av budgetåret 1933/1934 hade — meddelar statens byggnadslånebyrå — det sökta totala lånebeloppet uppgått till 8,663,749 kronor. Byrån hade vid samma tid preliminärt beviljat lån till ett sammanlagt belopp av 4,652,839 kronor, vartill kommo 244,500 kronor, som reserverats för ett lån mot inteckning i tomträtt. Under anslaget återstod då 102,661 kronor.

Departementschefen har ansett, att ett fullföljande av den år 1933 införda låneverksamheten till främjande av bostadsbyggande i städer och stadsliknande samhällen utgjorde ett synnerligen önskligt led i hjälpsystemet. Den omedelbara arbetsmarknadseffekten av de för verksamheten i anspråk tagna statliga medlen bleve nämligen med hänsyn till den begränsade statsinsatsen mycket hög. Bostadsbyggande beredde därjämte även indirekt sysselsättning i betydande omfattning.

Departementschefen har tillstyrkt, att låneverksamheten för *nyproduktion* fortsattes enligt oförändrade grunder. Bostadsproduktionen under 1935 beräknades visserligen bliva väsentligt större än under 1934 och stiga till jämnhöjd med vad den utgjorde under åren före kulminationsperioden 1930—1932, medan å andra sidan inflyttningen till städerna och tillväxten av stadsbefolkningen icke ägde rum i samma snabba takt som vissa föregående år. Här emot kunde emellertid, som socialstyrelsen påpekat, framhållas, att behovet av självständiga lägenheter i huvudsak icke betingades av antalet individer utan av antalet hushåll och att dessa vore i raskt tilltagande, under inverkan av den fortgående ökningen av de familjebildande åldrarna. Vidare torde man kunna räkna med en avsevärd ökning av bostadsbehovet som en följd av den allt allmänare insikten om vad goda bostadsförhållanden betyda för den samhälleliga såväl som den personliga välfärden. Den vanligaste familjebostaden vore ju alltså ett rum och kök eller ännu blygsammare.

Ett av byggnadslånebyrån framlagt förslag om utsträckning av låneverksamhet att avse jämväl *ombyggnad av omoderna bostadshus* — vilket förslag

tillstyrkts av socialstyrelsen men avstyrkts av statskontoret — förordas av departementschefen.

Till följd av flykten från de omoderna lägenheterna stode för närvarande — yttrar departementschefen — stora värden, som nedlagts i det omoderna bostadsbeståndet, inför fara att förintas. På den grund att detta bostadsbestånd i väsentlig utsträckning låge i ekonomiskt förhållandevis svaga händer kunde moderniseringar av äldre bostadshus, vilka vore både byggnadstekniskt, ekonomiskt och bostadssocialt önskvärda och lämpliga, ej komma till stånd. Genom ett statligt kreditunderstöd skulle emellertid i många fall de ekonomiska hindren för dylika ombyggnader kunna undanröjas och såmedelst stora labila värden räddas. Nu avsåges emellertid icke någon generell lösning av spørgsmålet om det omoderna bostadsbeståndets modernisering utan endast, som byggnadslånebyrån framhållit, en arbetsmarknadspolitiskt betingad försöksverksamhet, vars resultat kunde tjäna till vägledning vid framtida överväganden av frågan.

Bestämmelserna om nybyggnadslån skulle i tillämpliga delar gälla även beträffande ombyggnadslån, men kompletterade av föreskrifter, att statslånet högst finge utgå med belopp motsvarande halva kostnaden för ombyggnaden samt att beträffande nyinvesterat kapital jämkningar finge göras beträffande kravet på betryggande fastighetskredit till förmån för mer affärsmässigt sådan. Ägarens egna kapitalinsatser till ombyggnad skulle vidare betraktas såsom jämbördig ekvivalent med enskild kredit. Ägaren skulle emellertid ej äga att till skyddande av egen insats förfoga över inteckning med förmånsrätt framför statslånet. Däremot skulle vid beräkning enligt femtedelsregeln av statslånets belopp viss hänsyn tagas till ägarens egna insatser. Reglerna rörande lånens läge och relativa storlek — med undantag av bestämmelsen om den högsta belåningsgränsen, 90 procent — borde erhålla karaktären av allmänna direktiv, vilka kunde medgiva praktiskt betingade jämkningar.

Vid överlämnande av låneansökan till byggnadslånebyrån skulle vidare fogas yttrande från byggnadsnämnd.

För möjliggörande av ifrågavarande låneverksamhet för ny- och ombyggnader förordar departementschefen inrättande av en särskild lånefond, benämnd *lånefonden för bostadsbyggande i städer och stadsliknande samhällen*. För grundandet av fonden föreslås anvisande av 5,000,000 kronor, att utgå av lånemedel.

Räntan å lån från fonden borde sättas till 4.25 procent, d. v. s. samma procentsats som gäller för ränta å lån från 1933 års anslag.

För lån från fonden borde inrättas en särskild riskfond, fristående från riskfonden för lån från 1933 års anslag.

Någon viss fördelningsgrund, efter vilken fondmedlen skola användas för ny- eller ombyggnadslån, har departementschefen icke ansett påkallad.

Administrationskostnaderna skulle, i principiell överensstämmelse med vad hittills skett, bestridas av fondmedlen.

Till *främjande av bostadsbyggande på landsbygden* hava hittills anvisats sammanlagt 26 miljoner kronor. De beviljade medlen hava avsetts såväl för beviljande av förbättringsbidrag som utlämnande av nybyggnadslån. För sistnämnda ändamål hava hittills 4.6 miljoner kronor tagits i anspråk. Å de anvisade anslagen återstår ett odisponerat belopp av 669,860 kronor, avsett för administrations- m. fl. kostnader.

Statens egnahemsstyrelse har för verksamhetens fortsättande äskat ett anslag av 15 miljoner kronor.

Anslagsbehovet för innevarande budgetår — yttrar departementschefen — överstiger vida det belopp, som står till förfogande. Av föreliggande ansökningar, avseende ett sammanlagt belopp av inemot 39 miljoner kronor, har endast en mindre del kunnat bifallas. Enbart de allra mest trängande behoven kräva för tillgodoseende närmare 30 miljoner kronor, medan anslaget utgör allenast 8 miljoner kronor. Man torde vara nödsakad att utsträcka tillgodoseendet av det föreliggande starkt kännbara bostadsförbättringsbehovet under en längre period. Departementschefen förordar anvisande för nästa budgetår av 5 miljoner kronor, av vilket belopp 1 miljon kronor skulle företrädesvis användas till lönebostäder. Med hänsyn till den begränsade omfattningen av ansökningar, avseende municipalsamhällen, föreläge icke tillräcklig anledning att såsom tidigare skett fixera något bestämt maximibelopp för denna sida av verksamheten.

Tidpunkten, då byggnadsföretag, som komme att finansieras med bidrag och lån från ifrågavarande anslag, skulle vara fullbordade, borde bestämmas till utgången av år 1936. Motsvarande tid beträffande bidrag och lån från innevarande budgetårs anslag till *främjande av bostadsbyggande* vore utgången av år 1935. På grund av det betydande antal ansökningar, som redan föreläge vederbörligen granskade och bedömda, behövde förnyat ansökningsförfarande ifrågakomma allenast vad anginge lönebostäder. För användningen av nu ifrågavarande anslag borde i övrigt gälla enahanda grunder som för användningen av sistnämnda anslag.

Den av 1933 års riksdag beslutade låneverksamheten för *främjande av bostadsbyggande i städer* och stadsliknande samhällen tillkom som ett led i åtgärderna för arbetslöshetens bekämpande.

Utskottet.

Såsom av propositionen och den däri lämnade utredningen inhämtas, synes den hittillsvarande verksamheten i stort sett givit ett gott resultat. Genom denna byggnadsverksamhet hava kunnat skapas arbetstillfällen ej blott inom byggnadsbranschen utan även inom andra fack. Redan den rent omedelbara arbetsmarknadseffekten av statens kapitalinsats har blivit osedvanligt stor.

Arbetslösheten är alltså av rätt betydande omfattning, och fortsatta åtgärder från det allmännas sida erfordras för dess bekämpande. Med hänsyn till att de vunna erfarenheterna om verkningarna av den hittills bedrivna verksamheten varit gynnsamma och detta även ur bostadssociala synpunkter kan det anses motiverat, att staten även på denna väg medverkar till bostadsbeståndets förbättring.

Utskottet tillstyrker för den skull, att låneverksamheten för nyproduktion fortsättes om än i begränsad omfattning även under nästa budgetår.

Departementschefen har föreslagit, att ifrågavarande verksamhet skulle utvidgas att omfatta även ombyggnad av omoderna hyreshus. Härigenom avses att underlätta möjligheterna att bygga om hus med stora och svårskötta samt därmed också i en alltfjämt stegrad grad för uthyrning olämpliga lägenheter. Enligt vad som inhämtats finnes bostadsbestånd av här avsedd art inom ett stort antal av landets stadssamhällen.

Den nu ifrågasatta utvidgade verksamheten skulle alltså taga sikte på äldre fastigheter med större och på hyresmarknaden nu mindre begärliga lägenheter. Enligt vad utredningar visa är en ombyggnad och förändring av dessa lägenheter till smålägenheter i många fall tekniskt och ekonomiskt möjlig. Fastigheternas ägare hava mången gång en så svag ekonomi, att stora svårigheter möta att på privat väg anskaffa erforderligt nytt kapital. Med en jämförelsevis måttlig statlig kapitalinsats kan förebyggas ett förintande av stora fastighetsvärden, varjämte vinnes en bostadssocialt sett önskvärd ökning av smålägenhetsbeståndet. Att de ombyggda lägenheterna genom sin rymlighet synnerligen väl lämpa sig som bostäder åt stora familjer, är något som förtjänar särskilt beaktas.

Utskottet har för sin del funnit goda skäl anförda för att den föreslagna utvidgningen kommer till stånd. Densamma är emellertid att betrakta allenast som ett av önskvärldheten att skapa arbetstillfällen föranlett försök, vars erfarenheter kunna vara till gagn vid ett framtida ståndpunktstagande till frågan om det omoderna bostadsbeståndets modernisering.

Med den ståndpunkt utskottet sålunda intagit tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag om inrättande av en lånefond för städer och stadslignande samhällen samt avstyrker de i motionerna II: 549 och II: 555 framställda yrkandena om avslag på berörda förslag.

I fråga om det kapitalbelopp, som skulle anvisas till fonden, har Kungl. Maj:t föreslagit 5,000,000 kronor. Med hänsyn till angelägenheten av att man vid denna låneverksamhet framgår med försiktighet och då stödjandet av modernisering av äldre bostadshus allenast har karaktären av ett försök samt arbetsmarknaden på förevarande område för närvarande kan betraktas som jämförelsevis god, har utskottet ansett, att ett till 3,000,000 kronor begränsat belopp bör anvisas till verksamheten under nästa budgetår.

De föreslagna villkoren för lån från fonden hava ej föranlett erinran från utskottets sida.

Vad därefter angår främjandet av bostadsbyggande på *landsbygden* har från skilda håll vitsordats angelägenheten av att åtgärder i detta syfte vidtagas. Dylika åtgärder äro nämligen av stor betydelse såväl för den egentliga lantbefolkningen, vars bostäder i hygieniskt och socialt hänseende mångastädes äro allt annat än tillfredsställande, som ock för en inom brukssamhällen och andra liknande orter bosatta arbetarbefolkning, vilken för närvarande ofta nog måste draga sig fram med synnerligen undermåliga bostäder.

Såsom departementschefen framhållit och i väckta motioner påpekats, är anslagsbehovet för nästa budgetår synnerligen stort. Statens egnahemsstyrelse har också för verksamhetens fortsättande begärt ett anslag av 15 miljoner kronor, medan i propositionen föreslås anvisande av ett belopp av 5 miljoner kronor.

Utskottet har vid sin prövning av ärendet funnit önskvärt, att något ökade medel — utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit — ställas till förfogande under instundande budgetperiod. Detta synes kunna ske endast på det sättet, att jämväl ett lånededelsanslag anvisas för verksamheten.

Det av Kungl. Maj:t äskade anslaget, som skulle upptagas under femte huvudtiteln och utgå av skattemedel, avses emellertid för verksamhetens båda grenar, utdelande av förbättringsbidrag och utlämnande av nybyggnadslån.

Såväl med hänsyn till föreliggande stora medelsbehov som ock ur budgetteknisk synpunkt har utskottet — jämväl i anslutning till vad i motionen II: 556 föreslagits — funnit sig böra föreslå, att — utöver det under femte huvudtiteln äskade anslaget å 5,000,000 kronor, vilket hädanefter helt skulle avses till förbättringsbidrag — anvisas ett anslag under utgifter för kapitalökning å 2,000,000 kronor till bostadsförbättringslån.

För lån ur denna nya fond böra gälla enahanda bestämmelser som för de nybyggnadslån, som utlämnats av hittills anvisade medel för bostadsförbättring å landsbygden med iakttagande av de av departementschefen förordade jämkningarna. Närmare föreskrifter angående förvaltningen av fonden torde få meddelas av Kungl. Maj:t.

Vad utskottet sålunda förordat innebär alltså, att utskottet tillstyrkt ett kapitalökningsanslag å 3,000,000 kronor till den av Kungl. Maj:t föreslagna lånefonden för bostadsbyggande i *städer* och stadsliknande samhällen. Till främjande av bostadsbyggande på *landsbygden* har tillstyrkts dels till förbättringsbidrag ett anslag på 5,000,000 kronor, dels till en lånefond, avsedd för nybyggnadslån, ett kapitalökningsanslag av 2,000,000 kronor.

Under åberopande härav hemställer utskottet,

att riksdagen må

I., i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna II: 549 och 555, förstnämnda motion i vad den avser lån till bostadsbyggande i städer och stadsliknande samhällen,

a) besluta, att en fond, benämnd lånefonden för bostadsbyggande i städer och stadsliknande samhällen, skall inrättas, från vilken lån må utlämnas till ny- och ombyggnad av bostadshus i städer och stadsliknande samhällen,

b) medgiva, att lån ur nämnda fond må lämnas i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen förordade grunder, samt

c) såsom kapital för fonden anvisa för budgetåret 1935/1936 bland Utgifter för kapitalökning under rubrik »Statens utlåningsfonder» ett reservationsanslag av 3,000,000 kronor, att utgå av lånemedel,

II., i anledning av motionen II: 556,

a) besluta, att en fond, benämnd lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden, skall inrättas,

b) medgiva, att lån ur nämnda fond må utlämnas i huvudsaklig överensstämmelse med av utskottet angivna grunder, samt

c) såsom kapital för fonden anvisa för budgetåret 1935/1936 bland Utgifter för kapitalökning under rubrik »Statens utlåningsfonder» ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor;

III., i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna II: 543 och 549, sistnämnda motion i vad den avser anslag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden,

a) under femte huvudtiteln till Bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 5,000,000 kronor;

b) godkänna de av departementschefen förordade grunderna för ifrågasvarande anslags användning.

Beträffande sättet för täcknings beredande för ovannämnda anslag å 2,000,000 kronor till lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden avger utskottet framdeles yttrande.

Stockholm den 24 maj 1935.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Carlsson* i Gävle, *Johansson* i Fredrikslund, *Nilsson* i Malmö, *Oscar Olsson*, *Svensson* i Kompersmåla, *Asplund*, *Wallen*, *Gustafsson* i Benestad, *Thelin*, *Nylander*, *Nilsson* i Fredriksfält och *Lindström*; samt

från andra kammaren: herrar *Anderson* i Råstock, *Magnusson* i Skövde, *Strindlund*, *Törnkvist* i Karlskrona, *Andersson* i Höör, *Svensson* i Grönvik, *Jonsson* i Eskilstuna, *Andersson* i Prästbol, *Norling*, *Skoglund*, *Aronson* och *Danielsson*.

Reservation

av herrar *Carlsson* i Gävle, *Johansson* i Fredrikslund, *Svensson* i Kompersmåla, *Thelin*, *Nylander*, *Magnusson* i Skövde, *Skoglund*, *Aronson* och *Danielsson*, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Då i propositionen nr 215 föreslagits ett kapitalökningsanslag på 5,000,000 kronor till bostadsbyggnad i *städer och stadsliknande samhällen*, har härvid, enligt vad som framhålles i departementschefens motivering, åsyftats en åtgärd till motverkande av arbetslösheten. Att märka är emellertid att den enskilda bostadsproduktionen för närvarande är synnerligen livlig. De härvidlag påverkande faktorerna hava främst varit det exceptionellt låga ränteläget samt den starkt ökade efterfrågan på nybyggda bostäder, som framkallats av förbättrade löneförhållanden och växande anspråk på lägenheternas utrustning med moderna bekvämligheter. I själva verket är byggnadsverksamheten för närvarande så livlig, att knapphet i viss utsträckning börjat göra sig gällande ej endast på byggnadsmaterial utan även på dugande yrkeskunnig arbetskraft.

Under sådana förhållanden måste uppenbarligen försiktighet iakttagas i fråga om de statliga åtgärderna till stöd för bostadsproduktionen, så att ej dessa leda till skada i stället för till gagn ur den allmänna arbetsförsörjningens synpunkter.

Medan, såsom nämnts, förevarande proposition nr 215 tar sikte på arbetsmarknadseffekten vid dels nybyggnader dels modernisering av äldre omoderna fastigheter (anslagsbelopp 5 milj.), avses i propositionen nr 221 att bereda större lägenheter för mindre bemedlade barnrika familjer genom dels nybyggnader (anslag 30 milj.) dels årliga hyresbidrag (anslag 0.5 milj.).

En närmare granskning visar emellertid, att de bägge propositionerna delvis gripa in i varandra och att nybyggnader och moderniseringsarbeten enligt propositionen nr 215 kunna vara önskvärda icke med hänsyn till att ur arbetsmarknadssynpunkt ytterligare stimulera den nu livliga byggnadsverksamheten i allmänhet utan i avsikt att bereda lämpliga bostäder för mindre bemedlade barnrika familjer, d. v. s. i det syfte som motiverar propositionen nr 221.

De förslag, som utskottet i anledning härav framställer, har utskottet därför ansett böra anknytas till propositionen nr 221 angående de barnrika familjernas bostadsförsörjning. Under erinran alltså att utskottet i sitt utlåtande över nyssnämnda proposition tillstyrker inrättandet av en lånefond för bostäder åt barnrika familjer, avstyrkes Kungl. Maj:ts nu i propositionen nr 215 gjorda förslag om en 'lånefond för ny- och ombyggnad av bostadshus i städer och stadsliknande samhällen'.

Vad därefter angår främjandet av bostadsbyggande på *landsbygden* — — — av Kungl. Maj:t.

Vad utskottet sålunda yttrat innebär alltså, att utskottet, som i samband med propositionen nr 221 tillstyrker ett lånemedelsanslag å 10,000,000 kronor

till en lånefond för bostäder åt barnrika familjer, avstyrker Kungl. Maj:ts förevarande förslag om anslag å 5,000,000 kronor till en lånefond för ny- och ombyggnad av bostadshus i *städer* och stadsliknande samhällen. Till främjande av bostadsbyggande på *landsbygden* har — — — — — 2,000,000 kronor.

Under återopande härav hemställer utskottet,

I. att riksdagen med bifall till motionen II:555 och i anledning av motionen II:549 må avslå Kungl. Maj:ts förslag om en lånefond för bostadsbyggande i städer och stadsliknande samhällen;

II. — — — — —

III. — — — — —

Beträffande sättet — — — — — framdeles yttrande.»
